

Wrong Foundation of Love
Liefde op een verkeerde basis — het
waargebeurde verhaal van Janet Thulisile
Hlophe

Gunter Gys

2026

COLOFON

Copyright © 2010, 2026 Gunter Gys

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Oorspronkelijk verschenen in 2010 bij Raider Publishing International, New York, onder de titel *Wrong Foundation of Love*. Deze Nederlandse uitgave verscheen in 2026 bij Still Haven, stillhaven.space.

Wettelijk depot: D/2026/Gunter Gys, uitgever
ISBN 9789465545905

Uitgegeven met toestemming van Janet Thulisile Hlophe. Dit boek gaat over haar leven.

Sommige namen in dit boek zijn veranderd om de betrokkenen te beschermen.

PERSOONLIJK BERICHT

Toen we aan dit boek begonnen, geholpen door Gunter, was ik vijfenveertig. Eindelijk had ik de moed gevonden om naar voren te komen en mijn verhaal te vertellen aan mensen die wilden luisteren. Hoe mensen leven in sommige delen van de wereld, weten velen niet. Wat ik het liefst zou willen, is mensen bereiken en hun zeggen dat je je leven niet hoeft te nemen zoals het is, wanneer je ongelukkig bent of overheerst wordt door de mensen om je heen.

“Abantu besifazanie mababe nesiginiseko ngothando lwabo, kulabo abasuke bethandona nabo. Ukuthi ngabe sekuyilona lwangempela yini. Uthandi rawa ngamazini ashiwo ngowesifazane ngonyaka ka 2008-08-23. Eloba encwadi yakhe ethi!” Wrong Foundation of Love.

[“Vrouwen moeten zeker zijn van hun relatie met hun partner, en zichzelf de vraag stellen: is dit echte liefde?”

Mijn eerste woorden, op 23 augustus 2008, toen we begonnen met het opschrijven van mijn herinneringen — het begin van *Wrong Foundation of Love*.]

Janet

ZOELOEVROUW ZIJN

Ik ben geboren in 1964, in een Zoeloegezin. Met trots kan ik zeggen dat Zoeloe “volk van de hemel” betekent, al zijn die mensen niet altijd zulke engelen. Terwijl ik opgroeide heb ik veel moeten doorstaan door de manier waarop wij met onze tradities omgaan.

ZOELOE De Zoeloe zijn één tak van de Nguni, die eeuw na eeuw vanuit het noorden zuidwaarts trokken. De naam betekent hemel, en de vertellers voeren hem terug op een jongen die Zulu heette en met wiens huwelijk een nieuwe clan begon. Het was Shaka, de krijgerskoning, die de ruziënde veehoudende clans in het begin van de negentiende eeuw tot één volk aaneensmeedde.

Veel van wat de ouderen ons leerden is er nog steeds. Kralenwerk draagt een eigen taal: elke kleur betekent iets, en een vrouw kan liefde, verdriet, jaloezie of twijfel in een patroon leggen zonder één woord te schrijven. Een Zoeloe geeft je iets met de rechterhand aan, de linkerhand tegen de onderarm, zodat je kunt zien dat er niets verborgen wordt gehouden. Jongens en mannen beslechten hun ruzies met stokken, buiten, waar iedereen kan toekijken. De sangoma leest het verleden en behandelt de zieken met wortels, schors en kruiden, en de mensen luisteren naar haar. Er is een dans voor de jacht, een dans voor de oorlog, een dans voor de zee. En op elk erf gelden regels voor alles: voor het eten, voor het bier, voor het begraven

van de doden, voor wat een man draagt en wat een vrouw draagt, en voor het vee dat een man moet afstaan voor hij mag trouwen.

DE AMAKHOSI, DE TRADITIONELE LEIDERS Elke Zoeloeclan heeft zijn Inkosi. Hij is meer dan een leider. Zijn mensen kijken naar hem op als naar een vader: de bewaarder van de rijkdom van de clan, degene die voor hen spreekt in zaken van de geest, en de man in wiens handen hun toekomst ligt.

Opgroeien als Zoeloevrouw betekent dat je altijd ten dienste staat van de mannen. Mannen leiden de clan, vrouwen volgen. De Zoeloe zijn strijdlustig en gaan een gevecht niet uit de weg. Als jong meisje wist ik niet beter; niemand had het me anders geleerd. Wat de mannen zeiden, geloofde ik. Hoe zouden zij kunnen liegen? Zij hadden ons volk gered, zij hadden onze natie gered. Dat was mij geleerd, en daar had ik eerbied voor te hebben.

Zoals elke traditionele gemeenschap hebben ook wij onze gebruiken. Ik heb gaandeweg geleerd hoe schadelijk sommige daarvan kunnen zijn — zo schadelijk dat er mensen door gestorven zijn. Maar er was altijd wel een verklaring waarom een genezing verkeerd was afgelopen.

Ik ben nog altijd een Zoeloevrouw en ik woon nog altijd op het platteland, maar ik ben christen en ik leef als christen. Ik heb eerbied voor onze cultuur, en toch kom ik soms naar voren om te zeggen waar ik het moeilijk mee heb. Helemaal open durf ik nog niet te zijn.

OPGROEIEN

Ik woon in Zuid-Afrika, in Umgababa Mnini, niet ver van Durban. Ik ben opgegroeid bij mijn familie, in een kleine township waar iedereen arm was. Elke dag opnieuw was het vechten om rond te komen. We deelden het weinige dat we hadden en hoopten dat de goede Heer ons genoeg te eten zou geven voor het hele gezin.

Als klein meisje woonde ik met mijn moeder, mijn zussen en mijn broers in een huisje van leem. Naast het huis stond een kamertje van houten planken, dat tegelijk keuken was en slaappleaats voor mijn broers. Stromend water was er niet; we haalden het bij de rivier (Ingodini). Met plastic vaten op ons hoofd liepen we een uur over onverharde bergwegen. Soms stond de rivier droog en moesten we nog verder, over een tweede berg, naar de volgende. En we moesten oppassen, want dicht bij het water woonden sangoma's die daar hun rituelen deden. Na zo'n ritueel kon het water vuil zijn.

SANGOMA'S Een sangoma is een genezer, en bij ons iemand van aanzien. Ze werkt met kruiden, ze spreekt met de voorouders, en mensen komen bij haar even vaak voor raad als voor medicijnen. Buitenstaanders noemen haar soms een medicijnman. Voor ons staat ze dicht bij een priester.

NGUNI Wij zijn Nguni. Onze voorouders trokken met hun vee vanuit het noorden naar beneden, eeuw na eeuw,

tot ze verspreid waren over de zuidelijke helft van het werelddeel. De Zoeloe zijn één tak van die familie; de Xhosa, de Swazi en de Ndebele zijn andere. In het begin van de negentiende eeuw bracht Shaka veel van de kleinere clans samen onder één Zoeloekoninkrijk, met oorlog en met bondgenootschappen, en de onrust van die jaren dreef volkeren uiteen over de hele streek.

Wat alles bijeenhield was de clan, gerekend langs de vaders en geleid door een hoofdman. Een man die sterk genoeg werd, maakte zich los en begon een eigen clan; een hoofdman die zijn mensen niet bijeen kon houden, raakte ze kwijt. Dat is de wereld waarin mijn grootmoeder geboren werd, en de wereld waarin zij ons heeft grootgebracht.

Wat de sangoma had achtergelaten moesten wij opruimen, en dan wachten, lang wachten, tot het water weer helder was. Er was niemand die ons uitlegde hoe dat moest. We konden alleen maar wachten tot de rivier het vuil had meegenomen. We waren kleine kinderen en deden ons best om onze ouders en grootouders tevreden te stellen.

Elektriciteit hadden we niet. We gebruikten petroleumlampen (Isiphefu), en als er geen geld was voor petroleum maakten we buiten een houtvuur om op te koken. Eten klaarmaken was elke dag een hele onderneming. Er moest niet alleen genoeg zijn voor vijf kinderen, mijn grootmoeder en mijn moeder, maar ook mijn oom schoof vaak mee aan.

Mijn vader was gestorven toen ik ongeveer een jaar oud was; ik heb hem nooit gekend. Mijn moeder heeft

verschillende mannen gehad. Mijn zus en ik hadden dezelfde vader; mijn andere broers en zussen kwamen elk van een andere. Er was geen man in huis. Alles kwam op mijn moeder neer.

Op een dag kreeg mijn zus een puppy van een vriendin. We waren er allemaal blij mee. Ze noemde hem Snoopy, en we hadden veel plezier met dat hondje. Tot mijn oom hem leerde kennen: vanaf die dag was Snoopy van hem. Met mijn oom viel niet te praten. Je deed wat hij eiste, of je kreeg slaag.

Thuis hielp ik mee in het huishouden. De tuin opkuisen, de afwas doen, de was doen, de vloer kuisen. Onze vloerwas maakten we zelf van kaarsen en petroleum: de kaarsen smolten we en mengden we met petroleum, en na het boenen glom de vloer. "Het is niet omdat we arm zijn dat we vuil moeten leven," zei mijn moeder vaak. Op orde en netheid was ze streng.

Zij was de enige die werkte. Ze was hulp bij een tandarts in Durban: de praktijk kuisen, de kamer klaarzetten voor de dokter. Een vriendin had haar aan die baan geholpen. Ze was nooit naar school geweest, kon lezen noch schrijven, en was er dankbaar voor dat ze er mocht werken. Het was een vriendelijke man die haar alles met veel geduld uitlegde. Veertien jaar is ze daar gebleven. Van haar loon moest alles betaald worden: eten, huur, kleren, vervoer.

Had ik een vrij moment, dan ging ik naar het strand. De zee lag niet ver. Ik zat er graag te luisteren naar de golven en naar de wind over het water; daar kwam ik tot rust en kon ik bidden. Soms ging ik er met vriendinnen

heen en hadden we plezier samen.

Het leven was hard. We moesten hard werken om het gezin draaiende te houden. Mijn oom was er vaak, en dan overheerste hij iedereen. Hij was een ongelukkige man en begon dikwijls ruzie zonder aanleiding. Soms nam hij me mee naar zijn vrienden om me te “delen”. Weigerde ik, dan werd hij ruw.

Op een dag stuurde mijn moeder me naar de stad om boodschappen te doen. Op de terugweg namen we de verkeerde trein: die ging naar Cato Ridge, ten noorden van Durban, precies de andere kant op. We merkten het en stapten uit bij het volgende station. Daar stond een jongen die ook verdwaald was. Hij vroeg waar we heen moesten en ik legde uit dat we in Umgababa woonden en op de trein terug wachtten. Of hij mee mocht, vroeg hij; het was te laat geworden om nog naar Edudu te gaan, een dorpje ten zuiden van Port Shepstone, en zo laat op de avond reed er niets meer.

Ik wist meteen dat ik een fout maakte. Mijn oom zou razend zijn als ik met een jongen thuiskwam. Maar ik had zo’n medelijden met hem dat ik hem toch wilde helpen. We waren nu met vier: mijn twee zussen, de jongen en ik.

Thuis was mijn oom er. Ik begon uit te leggen wat er gebeurd was, maar hij liet me niet uitspreken. Die jongen was mijn vriendje, schreeuwde hij. “Je verzint maar wat.”

“Nee, die jongen is jonger dan ik. Hoe zou ik die graag kunnen zien? Vraag het aan mijn zussen.” Ik probeerde me te verdedigen. Toen keerde hij zich naar de jongen en begon tegen hém te schreeuwen. Die schrok zich wezenloos en probeerde uit te leggen hoe hij ons was tegenge-

komen.

Hij loog, zei mijn oom. "Ik geef je vijf minuten om erover na te denken. Ik ga naar buiten, en als ik terugkom wil ik de waarheid horen." Hij wilde de kamer uit gaan, maar mijn grootmoeder kwam ertussen: we konden die jongen toch niet in het donker wegsturen. "Laat hem hier slapen," zei ze. Mijn oom ging toch weg. Ik wist dat het niet voorbij was.

We maakten een plaats voor hem klaar en gaven hem te eten. Toen hij lag, kwam mijn oom binnen. Hij begon te schreeuwen en schopte hem. De jongen schrok zo dat hij alles liet liggen en wegrende. Tot vandaag weet ik niet wat er van hem geworden is.

Toen wilde hij mij ook slaan. Ik greep een stok en sloeg terug.

Dat ik dat gedaan had, schrok me het meest van alles aan. Maar ik moest mezelf beschermen. In het donker rende ik naar het buitenkamertje. Iedereen gilde. Ik deed de deur dicht en hield hem dicht terwijl mijn oom erop bonsde. Mijn zussen kwamen me te hulp en begonnen op hem in te slaan. Mijn grootmoeder was er kapot van. "Je weet toch, Janet, dat je bij ons geen oudere mensen slaat. Dat brengt ongeluk."

WEG VAN HUIS

De volgende dag ging ik naar een tante in Umgeni, die als huishoudhulp werkte. Ik was mijn oom zo moe, en de manier waarop ik behandeld werd. Bij haar vertelde ik hoe ongelukkig ik was thuis, en we praatten lang.

De dag daarna kwamen er twee zendelingen langs de deuren om te preken. Ze waren van de Twaalf Oude Apostelen. Mijn tante moest niets van hen hebben — zij was van de Zionkerk — maar mij trokken die mannen aan. Ze spraken zo mooi dat ik er meer over wilde weten. Elke woensdag kwamen ze samen in de Berea Rovers Club, vertelden ze. Ik wilde erbij horen. Mijn tante werd zo kwaad dat ze me niet langer in huis wilde. Ik moest onmiddellijk weg.

Met mijn spullen ging ik naar de plek waar de kerkleden bijeenkwamen. Daar ontmoette ik een priester, Themba Nthuli. Het was de eerste keer dat mensen belangstelling voor mij hadden. Ze vroegen waar ik vandaan kwam en wat ik deed, en voor het eerst voelde ik me veilig en welkom. Ik mocht bij hen slapen, in hun kleine kamer, naast het bed van de priester en zijn vrouw. Ze leerden me over hun kerk, ze baden voor me, ze wilden het beste voor mijn toekomst. De priester vond een baan voor me in een Indiase winkel vlakbij. Ik was er gelukkig en ben er twee jaar gebleven.

Na een tijd wilde ik weten hoe het met mijn familie ging. Ik miste hen, ook al was mijn oom een slechte man.

Mijn moeder dacht nog altijd dat ik bij mijn tante woonde; dat ik naar het huis van de priester was verhuisd wist ze niet. Twee jaar lang hadden we geen contact gehad. Toen ik die week mijn loon kreeg, besloot ik op bezoek te gaan.

Mijn oom was thuis, en hij was razend. Dat ik hem geslagen had, was hij niet vergeten. Ik was ongerust en kon de slaap niet vatten. 's Nachts kwam hij binnen en vroeg aan mijn moeder waar ik was; ze zei dat ik bij mijn zussen sliep. Ik had zo'n angst dat ik door het raam klom en naar de burens rende om te vragen of ik daar mocht blijven. 's Morgens stuurde ik het meisje van dat huis vooruit om te kijken of hij weg was, zodat ik mijn spullen kon halen. Daarna ging ik terug naar het huis van de priester.

Ik besloot te blijven en niet meer naar huis te gaan. De priester hoorde mijn verhaal aan en nam me weer op: ik mocht blijven zolang ik wilde. Hij wilde mijn familie leren kennen en hun vertellen dat ik bij hem en zijn vrouw woonde. Ze dachten er zelfs over mij als hun kind aan te nemen, en wilden mijn moeder vragen of ze daarmee instemde.

Toen we op bezoek gingen was mijn oom er niet; hij zat bij zijn vrienden. Mijn familie vertelde dat hij mij altijd slecht behandelde en dat ze niet begrepen waarom. Mijn moeder was blij dat de priester mij als zijn kind wilde. Ze wilde dat ik een goed leven zou hebben — maar ze wilde me wel vaker zien.

Zo bleef ik bij de priester. Het was er mooi en rustig. Ik werkte en had wat geld van mezelf. Na verloop van tijd begon ik verschillen te voelen. Ik moest hun regels volgen, de regels van hun kerk, en die respecteerde ik, maar er

waren dingen waar ik vragen bij had. Zo mocht ik zelf geen man kiezen: het moest een man uit hun kerk zijn, en zij zouden er een voor mij aanwijzen. Dat voelde niet goed. Weer bepaalden anderen wat ik moest doen.

